

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, C. MEITANI,
N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
PRIM-REDACTOR

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Cu acest număr, *Dreptul* își întrerupe apariția pe timpul vacanței judecătorești.

Dim. C. Maxim:—Efectele naturalizărilor după sistemul legii nouă dela 1924.

Jurisprudența Română.— *Inalta Curte de Casație și Justiție secția I.*—Filiațiune naturală. —Dovada maternității.—Act de naștere.—Inceput de probă scrisă.

(Andrei Bălan cu Ion Arocleanu și alții).

Secția II.—Prescripția de 10 ani.—Succesiune.—just titlu.

(Alexandru Cnreț și alții cu Zaharia Strat).

Curtea de Apel din Galați secția II.—Legea timbrului.—Scrisoare comercială —Vânzare mobilă.

(P. M. Altangiu cu I. C. Kauffman).

Tribunalul Buzău, secția II.—Construcții nouă —Incurajarea construcțiilor.—Libera exploatare.

(I. Calinescu cu Minist. Public și Minist. de Industrie și Comerț).

Necrolog.—Virgil Benișache.

EPECTELE NATURALIZĂRII după sistemul legii noi din 1924¹⁾.

1°) Continuare privitoare la inconvenientul noii legi, care cere, odată cu cererea de naturalizare, declarația formală de lepădare de naționalitatea veche, în raport cu timpul strecurat de la această dată și până la acordarea naturalizării. Discuția urmată în Senat. Critica măsurii legale. 2°) Eroarea delegației Senatului care a adăos al. 2 din art. 7 ce nu există în Anteproiectul ministerial. 3°) Exercițiul drepturilor și executarea obligațiilor naturalizatului după legea nouă. Principii. Neretroactivitate. Drepturi câștigate și simple expectative. 4°) Excluderea exercițiului de către naturalizat a unui drept contrar ordinii publice interne. Soția străinului naturalizat care s'a menținut naționalitatea prin declarație sau și-a rezervat-o cu ocazia căsătoriei, chiar dacă statutul ei personal o oprește, poate cere ulterior divorțul. Controversă. Argumente contra jurisprudenței și părerei d-lui Alexandresco, comentatorul Codicelui nostru civil. Colisiune între statutul personal și cel teritorial. 5°) Intăietatea statutului teritorial ori de câte ori aplicațiunea statutului personal atinge drepturile demnității omului și-l lasă fără de apărare. Considerațiuni detaliate asupra acestei doctrine, aplicate la cazul divorțului cerut de femeia, rămasă străină, a soțului natu-

ralizat. 6°) Supunerea celor fără naționalitate, heimatloși, legilor locale în ce privește divorțul. Măsurile de siguranță impuse legiuitorului față cu timpul actual.

1°) Inconvenientul ce am semnalat provocat de dispozițiunea al. 2 al art. 6 din noua lege a naturalizării, care impune solicitantului la naturalizare de a prezenta Comisiunii, pe lângă Certificatul cerut de al. 6 al aceluiaș articol, și declarația autentică de lepădare a naționalității străine, chiar în momentul cererii a dat loc la importantă discuțiune și la Senat, unde d-l *Ermil Pangrati*, a arătat lămurit că lepădarea de care se vorbește în zisul aliniat trebuie să fie sinceră și fără rezerve minfale¹⁾. Astfel fiind, facem, la rândul nostru, rezerve asupra sistemului de interpretare care admite ca d. deputat *Pântea*, că declarația solicitantului prixitoare la lepădarea de cetățenia străină nu trebuie înțeleasă decât că solicitantul declară a se lepăda de acea cetățenie pentru atunci când i se va atribui naturalizarea; și că situațiunea lui rămâne până la naturalizare tot aceea de cetățean străin, cum a fost până în momentul facerii acelei declarații²⁾.

Pentru a exercita influență asupra moravurilor și a le ridica legiuitorul trebuie să fie progresiv, adică trebuie ca în orice împrejurare, să predice sinceritatea, să fie tare și sigur în măsurile sale, să domine prezentul pentru a asigura viitorul, după cum a zis un mare cugetător. Și, neputându-se tăgădui că, după război, s'a observat și la noi o tendință pentru unii spre materialism exagerat, spre slăbire a virtuților civice, inerente spiritului națiunii române, legiuitorul trebuie să intervină; și, sesizând tendința de regres; să o domine în interesul națiunii și să ia pe orice cale măsuri de ameliorare. Atitudinea cea mai sigură care i-ar aduce simpatie în rațiunea publică, este aceea ca, la rândul său, în dispozițiunile sale legale, să fie suveranul sigur și concis în dispozițiunile ce le ia. Ori, astfel fiind, nu ne putem împăca cu soluțiunea care ne impune să interpretăm un text de lege altfel de cum categoric este scris; și, de a spune străinului: „Ți pretind, de pe acum declarațiune formală de renunțare la supușenia ta; dar deși n'ai scris aceasta și, din declarația ta rezultă contrariul

1) „Edițiua oficială” Legea dobândirii naționalității române, cu Expunerea de motive, Imprimeria Statului pag. 128.

2) *Idem*, pag. 288.

„ți socot lepădarea ta de supușenia ce ai, cu efect peste zece ani, când vei obține cetățenia nouă.” Intr'un cuvânt, legiuitorul nu trebuie să lase câmp liber unei variate interpretări, mai cu seamă când este vorba de statutul persoanelor; și, în ultimul loc, sub raportul educativ trebuie să deprindă pe cei căror se adresează de a se conforma celor ce promet prin declarațiune scrisă, de a spune străinului că dacă a dat declarație scrisă de renunțare, să se comporte în fapt și în viitor potrivit celor ce a declarat. Și această siguranță și sinceritate să continue chiar dacă se ivesc dificultăți, ce pot fi altfel înălțurate.

2°) Din examinarea dispozițiilor. Anteproiectul depus de d. Ministru al justiției și a modificărilor făcute de Comitetul delegaților Senatului, se vede că acest din urmă Comitet a adaus partea din urmă a aliniatului al doilea din art. 7 din lege: „și să declare că se leapădă de cetățenia străină, în formă autentică.”

După cum pe larg am arătat, acest adaus era de prisos, pentru că dacă prin măsura luată prin aliniatul 6 al aceluiaș articol, prin care se cere solicitantului să dovedească că a pierdut naționalitatea străină sau că o va pierde, potrivit legilor țării sale, prin efectul dobândirii naționalității române, se înlătură astfel pe cât este posibil, dubla naționalitate cu persoana naturalizaților, și o nouă declarație ce li se pretinde care să atingă acelaș scop și care în realitate aduce neajunsurile semnalate, este menită a provoca incertitudine și discuțiuni. Insuși d. Ministru al justiției a recunoscut la Senat că chestiunea este mai clar soluționată prin menținerea aliniatului 6, pe care Comitetul delegaților din Senat îl suprimase, după ce introdusese partea ultimă a aliniatului 2, privitoare la declarația de lepădare. Desigur, că soluțiunea cea mai fericită era aceea din Anteproiectul ministerial, care cuprinde numai aliniatul 6, ce asigură dovada că străinul, care cere la noi naturalizarea nu va mai fi considerat în țara lui de origină ca național a celei țări. Este de regretat că, mai departe, Camera deputaților n'a observat sistemul judicios al Anteproiectului și că a menținut adausul aliniatului, introdus de delegația Senatului, provocător creării de *heimathlosi*, în condițiunile expuse.

3°) Prin însuși faptul naturalizării, străinul trecând dela naționalitatea sa la cea română, și deci fiind supus schimbării de legislațiune se nasc o serie de chestiuni privitoare la consecințele faptelor petrecute sub naționalitatea veche și care se produc și se dezvoltă în timpul când el a devenit român.

Legiuitorul nou a rezolvat toate aceste delicate chestiuni, prescriind formal neretroactivitatea efectelor naturalizării (art. 32). Acesta este un principiu fundamental în această materie, după cum zice *Folville*¹⁾; și, deci naturalizarea neavând putere retroactivă nu poate atinge drepturi câștigate anterior, fie în favoarea terților, fie în favoarea naturalizatului. Străinul pe care naturalizarea îl supune unei legi diferite de aceea care guvernează națiunea ce părăsește, este după cum zice alt savant autor *Blondeau*, față de indivizii cari au avut relațiuni legale cu el, înaintea naturalizării, în aceiași pozițiune în care se găsesc unii față de alții, indivizii cari

au relațiuni legale sub imperiul unei legi ce a fost schimbată²⁾. Când este vorba, însă, de *simple expectative*, schimbarea de naționalitate produce consecințe și deci este aplicabilă legea nouă³⁾.

Aplicând, dar, principiul neretroactivității, deducem drept consecință, că capacitatea naturalizatului pentru acte anterioare decretului de naturalizare se apreciază după legea veche; și, deci, dânsul, major după legea sa națională nu poate să se sustragă consecințelor unui atare act, sub cuvânt că la epoca la care s'a obligat n'avea majoritatea astfel precum o fixează codicele civil român. Și reciproc, naturalizatului poate să ceară, pentru incapacitate, nulitatea unui atare act, dacă în momentul când la săvârșit era minor după legea străină de care era guvernat, deși la această epocă atinsese vârsta majorității astfel precum este fixată de codicele civil român.

4) Dacă am expus drept constant principiul că naturalistul este guvernat în toate privințele de legile române, și deci, dacă din momentul ce a obținut cetățenia, trebuie să ne referim la aceste legi, când este vorba de satisfacerea condițiunilor căsătoriei sau de exercițiul drepturilor matrimoniale, este iarăși cert că dânsul nu poate exercita în țară un drept contrar ordinii publice, sub cuvânt că-i este dobândit anterior, precum de exemplu, n'ar putea pretinde continuarea legitimității căsătoriei cu două femei, conform legii țării sale de origină, care ar permite poligamia. Chestiunea discutată de doctrina franceză privitoare la divorțul cerut de către unul din soți naturalizat român contra soției rămasă străină, și a cărei lege națională nu admite acest mod de desfăcere a căsătoriei, chestiune, ce putea fi ridicată sub imperiul Constituțiunii vechi, în general, nu poate avea loc astăzi, din cauză că noul legiuitor a întins naturalizarea soțului și asupra soției. Astfel, s'au înlăturat o serie de controverse.

Soția, însă, poate după articolul 34 din lege, să-și conserve naționalitatea dobândită prin căsătorie sau aceea care și-a rezervat-o cu ocazia căsătoriei; și, în atare ipoteze, se poate ivi discuțiune dacă soția rămasă străină poate cere divorț în țară la noi contra soțului ei naturalizat român, în cazul în care legea ei națională nu admite desprțenia. În această materie, încă de mult timp, am avut convingerea că deși legile relative la starea și capacitatea persoanelor urmăresc pe străini în țară, conform articolului 2 din codicele civil, și deci deși se poate susține că soții au un drept câștigat, ca legătura lor să nu poată fi desfăcută de loc sau numai pentru anumite cauze admise de legea sub imperiul căreia a fost contractată, în sensul că faptul individual al unuia din soți să nu poată face să depindă de o altă lege desfăcerea căsătoriei, totuși, într'u cât alături de principiul statutului personal domină un alt principiu teritorial—de ordine superioară—necesitatea pentru orice societate bine organizată de a face să se respecte legile de ordine publică și bunele moravuri, care pretind a se da acces la justiția țării atât naționalului cât și străinului;

2) *Folville*, op. cit. pag. 453; *Carpentier*, „Répertoire” 28. pag. 257; *Vincent et Pénaud*, „Dictionnaire Nationalité, No. 108; *Aubry et Rau*, „Code civil” I, pag. 430.

3) *Idem* loc. cit.

1) *Folville*, „La Naturalisation”, pag. 456.

este locul a se da preferință ultimului principiu, al teritorialității, dacă prin aplicarea strictă a statutului personal se lasă un individ nedespărțit și fără mijloace de apărare. Și necontestat, că instituțiunea divorțului, așa precum este alcătuită de codicele nostru civil, fiind bazată pe considerațiuni de equitate și umanitate, rânduită de legiuitor, inspirat de motive ce se alipesc la interesul familiei și al ordinii publice, nu poate fi refuzată chiar celui care, după legea țării sale de origină, după statutul său personal, îi este oprită. În acest mod, ajungem la concluzia că femeia rămasă străină a naturalizatului, cași doi soți, italieni sau austriaci catolici, pot să se despărță în România deși statutul lor personal oprește divorțul¹⁾.

Situațiunea deplorabilă a soției rămasă străină, sub regimul unei legi ce n'admite divorțul, cași aceea a doi soți italieni sau austriaci, a căror statut personal îl oprește, nu poate fi tolerată la noi în țară, fiind absolut contrarii moralei și legilor teritoriale, care în mod constant și din timpurile cele mai vechi garantează dreptatea, și pune la îndemână judecătorilor măsuri de ocrotire pentru cei slabi și cari nu-și pot găsi realizarea drepturilor decât în măsurile luate de justiție. Ordinea publică internă ar fi atinsă dacă s'ar lăsa fără acces la justiție asemenea soție sau atari soți, cărora, din cauza conflictului dintre legislațiuni, nu li s'ar aplica dispozițiunea liberală și civilizată a legii teritoriale, pentru înlăturarea impasului în care se găsesc, de a convețui, soți, ce nu se mai sufer, și deci, a fi siliți să continue forțat o legătură bazată numai pe stimă și afecțiune reciprocă.

În realizarea tendinței umanitare de a veni în sprijinul unor atare ființe nedreptățite, doctrina și jurisprudența noastră, alături de cea străină, vin în ajutorul celor lipsiți de protecțiune, și găsind după cum am arătat, că legile relativ la desfacerea căsătoriei interesează ordinea publică, admit posibilitatea divorțului chiar pentru acei opriți de a ajunge la acest demers din pricina statutului lor personal²⁾.

Este adevărat că această chestiune este mult controversată, și că mare parte a jurisprudenței noastre, împreună cu d. *Alexandresco*, distinsul nostru comentator al codicelui civil, s'au pronunțat în sens contrar, socotind că dispozițiunile legale privitoare la divorț nu interesează întru atât ordinea publică și bunele moravuri în cât să se deroage la principiul statutului personal și să fie aplicabile și străinilor ce locuiesc pe teritoriul nostru, și aceasta sub cuvânt că cele mai multe legislațiuni și deci și legiuitorul nostru, au admis divorțul nu pentru că siguranța statului ar cere imperios asemenea măsură, ci pentru că se presupune că scopul moral al căsătoriei nu se atinge complet fără această instituțiune. Siguranța unui stat, zice eminentul nostru juricon-

sult, nu este deci câtuși de puțin amenințată prin lipsa divorțului din legile sale).

În chestiunea ce ne preocupă, socotim, însă, că nu interesează atât dacă instituțiunea divorțului intră în dispozițiunile de ordine publică internațională, care în realitate constituiesc bazele fundamentale pe care este asezată organizațiunea Statelor, ca unele ce se ocupă exclusiv de interesul general și de menținerea siguranței și ordinii sociale, cât dacă sub raportul colisiunii ce este între statutul personal al străinului și cel teritorial, acest din urmă, expresiunea puterii suverane locale, trebuie să domine atunci când în scopul social ce-l urmărește, legea locală a găsit de cuviniță de a lua o măsură generală și uniformă pentru motive de ordine publică și morală³⁾.

5) Rațiunea de a fi a unei legi este în atingerea scopului social ce-l urmărește, așa că după acest scop se poate aprecia efectul ei internațional sau teritorial. Legea, prin natura lor, au un caracter general, și ele nu pot sub raportul internațional, înceta de a-și păstra un caracter internațional sau teritorial, în cât în fiecare caz special alegerea acestui caracter trebuie determinată din punctul de vedere al scopului social al legii. Sunt, deci, teritoriale legile al căror scop n'ar fi atins dacă, în fiecare țară nu s'ar aplica străinilor ca și naționaliilor; internaționale, acele al căror scop cere ca ele să urmeze persoana ce cade sub dispozițiunile lor. Trebuind, deci, să cercetăm scopul social al legii ce ne interesează, el este norma ce ne poate conduce în caz de conflict al legislațiunilor; și, știut fiind că legile au un dublu obiect: de a proteja activitatea particulară a individului, sau de a garanta condițiunile de existență și de regulată funcționare a societății, le vom denumi după obiectul lor legi de ordine privată sau de ordine socială³⁾. Din acest punct de vedere, întrucât sunt alcătuite în interesul individului, a intereselor lui particulare, negreșit că legile privitoare la familie, căsătorie și divorț fac parte din prima categorie, și deci, prin a-

1) *Alexandresco*, Cod. civil, II, 69 „Dreptul”, 1902, pag. 354.

2) Dealtmintrelea, însuși d. *Alexandresco* socoate că dreptul de a se despărți este esențial căsătoriei, și că chiar convenția ce doi soți ar face de a nu se despărți este nulă. (Vol. VI, pag. 260). Astfel fiind, dacă legea locală privește măsura divorțului ca inerentă căsătoriei însuși, instituțiune, a cărei mod de organizare interesează în primul rând familia și deci statul, nu se văd motive serioase de a nu o aplica străinilor, cari, odată veniți în țară, trebuie să se bucure de toate drepturile civile. Această prohibițiune ar fi contrară dispozițiilor constituționale atât vechi cât și noi, care egalează pe străini cu localnicii în drepturi și datorii. Și, să nu se zică, că s'ar naște conflicte, că s'ar înlesni căsătoriile de al doilea, care, în țara soților recăsătoriți, s'ar considera nule și ca adevărate cazuri de bigamie, căci, toate aceste obiecțiuni sunt prevederi eventuale ce trebuie să cedeze în fața neajunsului actual, în fața tulburării zilnice a ordinii publice locale, așa precum este concepută de Statul nostru, de a se vedea soți cari, nemai găsind iubire și armonie în comuna viețuire, igrnesc prin spectacolul ce-l desfășoară, ordinea morală internă, astfel precum este concepută de spiritul public. Pentru detalii: sentința Trib. Covurlui, „Dreptul”, 1905, pag. 550. loc. cit.

3) *Bar*, „Skizze einer Theorie des internationalen privatrechts” I, pag. 116.

1) Art. 148 Cod. italian, art. 111 Cod. austriac. Vezi sentința Tribunalului Covurlui, Secția I din 1903, ce am redactat în calitate de prim președinte. „Dreptul”, 1904, pag. 555. Ea a fost confirmată de ambele instanțe superioare.

2) *A. C. Șendrea*, „Procedura civilă” pag. 248; *Asser și Rivier*, „Drept internațional privat, traducere de G. E. Schina”, pag. 118; *Jurisprudența română și Savigny*, citați de d. *Alexandresco*, în „Dreptul”, 1902, pag. 353 și nota 2, pag. 69, Cod. civil, II.

plicațiunea riguroasă a statutului personal la aceste chestiuni de ordin individual, ar urma întemeiat sistemul preconizat de majoritatea autorilor și doctrinei, în sensul incapacității străinului de a se divorța întru cât legea națională îl oprește¹⁾. Dar, totuși, de câte ori se stabilește că incapacitatea decretată după acest statut personal este privită în țară ca atentând la drepturile demnității omului, ca contrară spiritului public local; și când este dar în desacord cu principiile cele mai elementare ale justiției țării în care se caută a fi împlăntată, socotim că legea teritorială trebuie să aibă preferință.

Oare sentimentul public n'ar fi jignit dacă s'ar lăsa perpetuu în suferință o femeie în casa bărbatului, dacă i s'ar denega dreptatea, ca una ce n'ar putea obține nici separație de corp — străină legislației teritoriale — și nici divorțul, din cauza greutății ce-i creiază statutul ei personal? Ar fi conform principiilor de umanitate de a lăsa asemenea femei să îndure umilința zilnică și relele tratamente, sub jugul apăsător al bărbatului? Expunerea numai a unei asemenea doctrine, după obiceiurile societății noastre, este incompatibilă cu organizarea familiei și cu observarea conștiințioasă a datoriei fiecăruia, așa că, în asemenea caz, judecătorul, este dator să înlăture principii străine și contrare legislației sale proprii. Lucrurile se schimbă, zice *Brocher*, dacă restricția legală, ca cea a divorțului, întocmită în interes individual, nu există decât în una din legislațiunile ce se discută. Și acesta este cazul ce ne preocupă, a soțului naturalizat și a soției rămasă străină, în condițiunile expuse. Trebuie în această ipoteză să ne întrebăm dacă, considerată în ea însuși, libertatea individuală nu este de ordin publică, dacă nu trebuie să înlăturăm asemenea piedici fără equivalent pe teritoriul țării unde li se cere aplicațiune²⁾. Și, trebuie notat că autorul este un fervent apărător al statutului personal. Nu credem, deci greșit sistemul ce-l susținem, încă din 1905, în sensul că dispozițiunile locale ale divorțului, se aplică în toată întinderea și față de străinii domiciliați în țară, și cu atât mai mult unei soții rămasă străină față de soțul ei naturalizat, chiar dacă legea națională a ambilor soți sau a soției, în ultima ipoteză, proibese despărțenia. Desigur că este de lăudat intențiunea noului legiuitor al naturalizării, care a căutat să înlăture dualitatea și desordinea în raporturile căsătoriilor, ce implică în mod imperios unitatea; dar, neputând împiedica exercițiul dreptului femeii de a rămâne, după voință, constantă naționalității de origină, protecția judecătorului local trebuie să intervină și să o apere. Este adevărat, însă, ceiace spune *Brocher*: „Fericite sunt națiunile, a căror moravuri, credințe și sentimente sunt destul de curate și ridicate spre a înlătura asemenea probleme”³⁾.

1) A se vedea autorii și jurisprudența menționată în citațiunile d-lui *Alexandresco*, „Dreptul”, 1902, pag. 354, nota 9.

2) *Brocher*, „Droit international privé”, pag. 354.

3) *Idem*, op. cit. pag. 131. Prin Convențiunea de la Haga din 1904, (Colecția d-lui *Hamangiu*, 1907, pag. 3095) cererea de divorț este subordonată atât legii naționale a soților cât și legii locului unde se face cererea. Prin art. 3 zisa Convenție dă în tăietate legii naționale, dar numai dacă legea locului unde se face cererea, prescrie sau permite aceasta.

6) Noul legiuitor deși a căutat să înlăture pe cei fără naționalitate proprie, pe *heimathlosi*, se pot ivi cazuri după cum am arătat. Aceștia, *peregrini sine civitate certa*, nu pot invoca un statut personal ce nu-l posedă, și deci, aplicându-li-se legile teritoriale ale țării, *lex fori*, sunt supuși în ce privește actele stării civile, căsătoria și desfacerea ei, legilor de ocaziune desemnate prin întâmplarea aflării soților într'un stat sau altul. Aplicațiunea pentru dânsii a legii teritoriale a avut loc în mai multe rânduri de către instanțele noastre, soluțiune admisă și de d. *Alexandresco*¹⁾. Legea recrutării armatei din 1913 ca și legea veche, supun serviciului militar pe cei de naționalitate nesigură (art. 2 și 14), dar această îndatorire nu le acordă încetățenirea ci numai oare care scutiri (art. 128 și 129). Autori, renumiți, ca *Bluntschli*, exprimă dorința unui acord internațional spre a se atribui ori cărui individ care nu justifică o naționalitate definită, pe aceea teritoriului în care locuiește²⁾.

Sentimentele umanitare ale poporului român l'a determinat în toate timpurile ca pe cale înțeleaptă să nu cruțe timp și energie spre a veni în ajutorul celor în realitate nenorociți; și, în specie, negreșit că va asigura soarta celor cari au ajuns fără patrie în urma unor împrejurări neprevăzute. În timpurile ordinare, când prosperitatea materială și speranța de continue progrese, menține încrederea guvernanților, pericolul nu este eminent și măsurile pot fi ușor chibzuite. Dar, astăzi, când, în urma marelui război, s'au strecurat în țară numeroase elemente fără căpătai, care în ultimul timp se dedau și la crime feroce; pericolul „vagabondajului internațional” resare evident: și, datoria legiuitorului este de a fi vigilent în dispozițiunile privitoare la străini; astfel că, stabilind o armonie cumpănită față de interesele generale, să oprească pe orice inamic al țării și al neamului de a triumfa în lupta ce duce contra civilizațiunii, cu care ne mândrim.

Dimitrie G. Maxim

Președinte la Curtea de Apel.

(Va urma)

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Secția I

Audiența de la 11 Aprilie 1924

Președenția d-lui Gh. V. Buzdugan, Președinte

Andrei Bălan cu Ion Ardeleanu și alții

FILIAȚIUNE NATURALĂ.—DOVADA MATERNITĂȚEI.—ACT DE NAS-
TERE.—DACĂ POATE CONSTITUI ÎNCEPUTUL DE DOVADĂ SCRISĂ.—ART. 42 ȘI 308 C. CIVIL.

În ce privește dovedirea maternității naturale, legiuitorul îndepărtându-se de la regulele prescise pentru dovedirea maternității în ma-

1) *Bluntschli*, „Droit international codifié” (trad. Lardy) § 369.

2) Trib. Coynului, sent. cit. *Alexandresco*, II, pag. 69.

terie de filiațiune legitimă, actul de naștere încheiat de ofițerul stărei civile pe baza declarațiunei persoanelor prevăzute de art. 42 c. civil, iar nu pe baza declarațiunei mumei, nu poate face dovada maternității naturale, nici constitui un început de dovadă scrisă care să poată fi complectată prin martori.

No. 601.—Admis recursul făcut de Andrei Bălan în contra sentinței No. 185/922 a Tribunalului Bacău S. I în proces cu Ion Ardeleanu, Toader Martin și alții.

S'au ascultat D-ii avocați E. Crăciun pentru recurent și Toader Martin pentru intimati.

Curtea deliberând,

Asupra recursului introdus de Andrei Bălan în contra sentinței civile No. 185/922 a Tribunalului Bacău, Secția I, dată în proces cu Ion Ardeleanu, Toader Martin și alții.

Având în vedere sentința atacată cu recurs din care rezultă că recurentul a chemat pe intimati în judecată spre a fi obligați, să-i delase în plină proprietate și posesie un loc de fâneată, pământ rural, în întindere de 7 prăjini, situat în comuna Comăneasca, jud. Bacău, pe motiv că acest loc îi revine lui, pe cale de moștenire, rămasă dela defuncta lui soră Treja Bălan zisă Bracu și de la defunctul I. Bălan, care testase locul recurentului și surorii sale.

Că intimatul, opunând calitatea de cumpărător al locului în chestiune dela fiii naturali ai Trezei Bălan și chemându-i pe aceștia în garanție a susținut că, în calitate de moștenitori ai Trezei Bălan, dânsii i-au transmis prin vânzare în mod valabil locul.

Că, Tribunalul constatând, ca instanță de Apel, că Toader Martin, unul din cei chemați în garanție, a prezentat pentru stabilirea calității sale de fiu natural al Trezei Bălan un act de naștere și că, din acest act, cum și din dovada cu martori, ce i s'a admis a administra, spre a stabili că este una și aceeași persoană cu Toader Martin zis Andrei Bracu, rezultă acest lucru și că, deci, este moștenitorul Trezei Bălan, a putut vinde în mod valabil intimatului locul în litigiu.

Având în vedere motivul I și II de casare trase din „violarea art. 308 Cod. civil, a principiilor cristalizate de doctrină și jurisprudență în jurul acestui text și omisiune esențială”.

Având în vedere că recurentul înaintea Tribunalului a susținut pe baza dispozițiilor art. 308 Cod. civil că nu poate fi dovedită, numai prin extrasul de naștere și cu depuneri de martori, filiațiunea naturală a autorului intimatului Teodor Martin; că Tribunalul fără a examina acest mijloc de apărare și sprijinindu-se exclusiv pe dovezile sus enunțate a decis că numitul Teodor Bălan este fiul lui Treji Bălan.

Considerând că îndepărtându-se dela regulile pres-

crise pentru dovedirea maternității în materie de filiațiune legitimă legiuitorul stabilește în art. 308 Cod. civil alte norme pentru filiațiunea naturală, în sensul că nu admite dovada maternității naturale prin actul de naștere și că nu permite nici chiar dovada identității copilului natural prin martori de cât în cazul când există un început de dovadă scrisă.

Considerând că actul de naștere dresat de ofițerul stării civile pe baza declarațiunei persoanelor prevăzute de art. 42 Cod. civil, iar nu în urma declarațiunei mamei, neputând constitui începutul de dovadă scrisă pretins de lege și, în speță, fiind necontestat, că nașterea autorului intimatului — Teodor Martin — n'a fost declarată de însăși pretinsa sa mamă naturală—Treja Bălan—în aceste condițiuni, menționatul act neputând face singur dovada nașterii și nici servi cel puțin ca un început de dovadă scrisă, omisiunea Tribunalului de a discuta mijlocul de apărare invocat de recurent sprijinit pe dispozițiunile art. 308 Cod. civil este exențială, de oarece dacă acest mijloc ar fi fost examinat s'ar fi putut ajunge la concluziunea că prin extrasul prezentat și cu martori audiați intimatul n'a stabilit filiațiunea naturală a autorului său și în consecință s'ar fi dat altă soluție litigiului.

Că așa fiind, recursul este fondat și ca atare, urmează a fi admis.

Pentru aceste motive, casează.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

Secția I

Audiența de la 25 Mai 1923

Președenția D-lui V. Bossy, consilier

Alexandru Caretaș și alții cu Zaharia Strat

PRESCRIPTIA DE 10 ANI. — CUCCSIUNE. — JUST TITLU. — ART. 644 1859, 1859 ȘI 1895 C. CIVIL.

Sucesiunea fiind enumerată printre diferitele moduri de a dobândi proprietatea, constituie prin ea însăși un just titlu—față de cei ce nu au calitatea de comoștenitori—care unit cu buna credință, conduc la prescripția de 10 ani.

No. 543.—Admis recursul făcut de Alexandru Caretașu, Gh. Caretașu și Frusina Iacob în contra sentinței Trib. Iași S. I în proces cu Zaharia Strat.

S'a ascultat d-l avocat N. Marian pentru recurenți

Curtea deliberând,

Asupra recursului introdus de Alexandru Caretașu, Gh. Caretașu și Frusina Iacob în contra sentinței Tribunalului Iași, Secția I-a, dată în proces cu Zaharia Strat.

Având în vedere partea ultimă a motivului IV de recurs astfel formulată:

„Dar să nu fie astfel încă, contrariu părerii Onor.

Trib. recurenții posedând circa 20 ani în virtutea titlurilor lor de succesori ai părintelui lor în mod continuu, neîntrerupți, neturburați, public și cu titlul de proprietari, au preseris proprietatea lui conform art. 1847 și 1895 Cod. civil așa că numai violându-se aceste texte apelul lor a putut fi respins”.

Având în vedere sentința atacată cu recurs, din care rezultă, că intimatul, a chemat pe recurenți în judecată spre a fi obligați a-i delăsa în plină proprietate un loc arabil din comuna Tomești județul Iași, pe motiv că el fiind proprietar al acestui loc prin cumpărare recurenții îl dețin fără drept;

Că această acțiune a fost admisă de Tribunal, — care a confirmat hotărârea primului judecător, — pe motiv că din actele cauzei și debateri s'ar constata că intimatul a devenit prin cumpărare dela Marghiola Titibaică, proprietarul acestui loc, care ar fi fost atribuit acesteia în urma partajului efectuat între moștenitorii defunctei Elena Lehoala; că susținerea recurenților că acest loc n'a putut fi vândut în mod valabil de către Marghiola Titibaică, de oarece ar fi fost schimbat de către Vasile Leahu, — unul din ziii moștenitori, — că C. Caretașu, autorul recurenților, nu poate fi luată în considerație, de oarece nu s'a făcut dovada unui asemenea schimb prin act scris; și că, întrucât nu se stabilește, că sunt împliniți 30 ani dela data schimbului pretins până la data întentării acțiunii, — în anul 1915, — nu se poate invoca, în specie, prescripția de lungă durată, după cum nu se poate invoca nici prescripția scurtă, de oarece nu se produce nici un titlu, care să servească drept punct de plecare al unei asemenea prescripții, iar titlul de moștenitori ai lui C. Caretașu, decedat în anul 1895, — invocat de recurenți nu poate fi un just titlu pentru prescripție;

Având în vedere că recurenții pretind în partea finală a motivului 4 de recurs, că Tribunalul dând această soluțiune ar fi violat art. 1847 și 1895 Cod. civil, de oarece posedând ca proprietari locul în litigiu circa 20 ani cu titlul de succesori, în mod continuu și netulburat ei ar fi preseris conform acestor texte locul din litigiu;

Considerând că, potrivit dispozițiilor art. 1895 Cod. civil, cel ce câștigă cu bună credință și printr'o justă cauză un imobil determinat a preseris proprietatea lui prin 10 ani, dacă adevăratul proprietar locuiește în circumscripția Curții de Apel, unde se află situat imobilul și că conform art. 1897 Cod. civil și prin justa cauză se înțelege orice titlu tranlativ de proprietate;

Considerând că succesiunea fiind enumerată printre diferitele moduri de a dobândi proprietatea (art. 644 Cod. civil) constituie prin ea însăși un just titlu, — față de cei cari nu au calitatea de moștenitori, — care unifică cu buna credință conduce la prescripțiunea de 10 ani.

Ca asupra acestui punct codul nostru nu lasă nici o îndoială date fiind art. 1859 și 1858 al 4. Cod. civil.

Că, întrucât în specie nu s'a constatat în această privință nici timpul de circa 20 ani cât au stăpânit recurenții cu titlul de moștenitori dela data morții autorului lor până la intentarea acțiunii, care constituie termenul prescripției invocate de ei, și nici buna lor credință, urmează că Tribunalul numai prin violarea art. 1895 Cod. civil a hotărât, că titlul lor de moștenitori nu constituie un just titlu, care să poată servi ca punct de plecare al unei prescripții de 10 ani a locului în litigiu;

Că, deci partea ultimă a motivului IV de recurs fiind întemeiată, Curtea, — fără a mai discuta celelalte motive și nici partea primă a motivului IV de recurs, — cată a admite recursul.

Pentru aceste motive, casează.

CURTEA DE APEL DIN GALAȚI

Secția II

Audiența de la 8 Aprilie 1924

Președenția D-lui I. E. Ionescu, consilier

P. M. Altangiu cu I. G. Kauffmann

LEGEA TIMBRULUI. — SCRISOARE COMERCIALĂ CONSTATÂND O VÂNZARE MOBILIARĂ. — ART. 22 AL. 5 L. TIMBRULUI INAPLICABIL.

Confirmarea unei vânzări mobiliare printr' scrisoare comercială nu întrunește elementele unei act de vânzare de bunuri mobiliare în sensul art. 22 al. 5 legea timbrului, care fiind de strictă interpretare nu poate fi aplicată prin analogie.

No. 724. — S'au ascultat d-nii avocați Virgil Benișache pentru apelantul Kauffmann, T. Missir pentru intimatul Landau.

Curtea,

Considerând că scrisoarea în baza căreia s'a intentat acțiunea ce face obiectul acestui proces, prin care David Landau adresându-se apelantului P. N. Altangiu la 14 Aprilie 1918, îi confirmă vânzarea unei cantități de catran, nu întrunește elementele unui act de vânzare de bunuri mobiliare în sensul art. 22 al. 5 din legea timbrului pentru a fi supusă timbrului prevăzut de această lege, ei este pur și simplu o scrisoare comercială ce nu intră în prevederile vreunui text din legea timbrului, care lege fiind de strictă interpretare, nu poate fi aplicată prin analogie.

Pentru aceste motive respinge incidentul.

Semnați: I. E. Ionescu, I. T. Liciu, A. Bogdan și G. Bărbănt.

Opiniune separată

Având în vedere că art. 22 al. 5 din legea timbrului și înregistrării impune la un timbru fix de 20 lei coala, actele de vânzări mobiliare al căror preț e de 1500 lei sau mai mare.

Având în vedere că acest text exista în momentul confecționării scrisorii comerciale invocată în acest proces de părțile litigante.

Având în vedere că prin cuvântul *act* se înțelege în mod obișnuit și tot odată juridic, înscrisul destinat a face dovada dreptului ce cuprinde.

Că, o scrisoare comercială va trebui deci să fie supusă taxațiunii fiscale din acest articol, ori de câte ori va fi destinată să probeze contractul unei vânzări mobiliare.

Că, desigur dacă s'ar mărgini numai la manifestatiunea singulară de voință ar avea caracterul unei declarațiuni unilaterale, nesusceptibilă în momentul exprimării de a forma imediat convențiunea și prin urmare nici de a servi ca dovadă pentru contractul ce ar fi luat naștere posterior confecționării scrisorii comerciale.

Că, dacă în civil, proba care rezultă dintr-o scrisoare de afaceri nu e totdeauna deplină — fiind impuse condițiuni speciale — și deci ar fi discuțiune asupra destinațiunii probatoriului ce i se dă în momentul confecționării; în comercial e totdeauna deplină și se susține aceasta în o parte din doctrină chiar și în cazul art. 55 Cod. comercial, adică când legea cere un act scris pentru vederea contractului.

Că, scrisoarea comercială discutată de părți constată un fapt de vânzare din partea vânzătorului și tot odată consimțământul cumpărătorului rezultat din executarea în parte și concomitentă prin darea unui acmpt din prețul vânzării.

Că, o asemenea scrisoare ce cuprinde obiectul vândut, prețul și acmptul dat de cumpărător și diferite condițiuni de predare a mărfii, cuprinde neapărat un contract de vânzare mobilă, ea însăși fiind destinată de a face dovada încheerii lui între părțile litigante.

Că, obiecțiunea stânjenirii vieții comerciale prin astfel de obligațiuni nu poate face inaplicabil textul precis a unei legi ce a făcut din fiscalitate o considerație ce primează pe interese de ordine publică, desigur superioare intereselor private, fie ele chiar de natură comercială.

Că, asemenea considerațiuni, fac din contră a se impune o interpretare riguroasă față de stipulațiunile cuprinse în conținutul scrisorilor comerciale, în ce privește destinațiunea lor, de a servi ca instrument probatoriu a unei convenții încheiate, pentru a nu se eluda dispozițiunile fiscale înscrise în folosul statului, prin deghizări intenționate sau forme speciale de redactare.

Că, prin urmare, scrisoarea comercială discutată de părți e un act ce constată o vânzare mobilă, pentru un preț superior sumei de 1500 lei și care urma prin consecință să fie făcută pe un timbru de 20 lei.

Nefiind suficient timbrată, trebuie trimisă la Ad-ția Financiară pentru plata taxelor și amendei.

D. Hozov.

<https://biblioteca-digitala.ro> / <https://www.iini.ro>

TRIBUNALUL BUZĂU, Secția II.

Audiența de la 13 Mai 1924

Președenția D-lui Mihail Nacian, Președinte

I. Călinescu cu Ministerul Public și Ministerul de Industrie și Comerț.

CONSTRUCȚII NOUI. — ÎNCURAJAREA CONSTRUCȚIILOR. — LIBERA EXPLOATARE. — ART. 16 DIN LEGEA PENTRU ÎNCURAJAREA CONSTRUCȚIILOR NOUI — ART. 2 ȘI 5 DIN LEGEA PENTRU ÎNFRÂNAREA SPECULEI.

Dispozițiunile art. 16 din legea pentru încurajarea construcțiilor noi din Iulie 1921 cari prevăd libera exploatare a acestor imobile, având un caracter general, se aplică la toate imobilele, fie că se construiesc din nou, fie că sunt restaurate, și fără deosebire dacă imobilul este casă de locuit, prăvălie, otel sau local destinat ori cărei alte întreprinderi.

No. 944/924. — Admis recursul făcut de Ion Călinescu în po-triva cărței de judecată penală No. 327/924 a Judecătoriei Ocolului Urban Buzău.

S'au ascultat D-nii avocați: Mihail Popescu din partea recurentului I, Călinescu, C. Ionescu-Siucianu pentru Ministerul de Industrie și Comerț și D-l Procuror Gh. Marinescu ca reprezentant al Ministerului Public.

Tribunalul,

Având în vedere cartea de judecată penală No. 327 din 23 Aprilie 1924, a Judecătoriei Ocolului Urban Buzău, din care se constată că, în urma procesului-verbal încheiat în ziua de 24 Ianuarie 1924 de Polițaiul orașului Buzău, I. Uzum, inculpatul I. Călinescu, proprietar al hotelului cu acelaș nume, din orașul Buzău str. Unirei, a fost condamnat la 5000 lei amendă în folosul Ministerului de industrie și comerț pentru că a contravenit la legea pentru înfrânarea și reprimarea speculei ilicite din Iunie 1923 și anume că a depășit prețul tarifului fixat de Comisia interimară Buzău pentru camerele din hotelul său:

Având în vedere că contravenientul în contra acestei cărți de judecată a făcut recurs la acest Tribunal invocând următoarele motive de recurs:

I) „Violarea art. 16 din legea pentru încurajarea construcțiilor noi, exces de putere” și

II) „Violarea art. 4 și 9 din legea pentru înfrânarea și reprimarea speculei ilicite, exces de putere și incompetență”

Asupra primului motive de recurs

Având în vedere că în dezvoltarea acestui motiv de recurs, contravenientul recurent susține că numai prin violarea art. 16 din legea pentru încurajarea construcțiilor noi din Iulie 1921 d. judecător de Ocol a putut să-l condamne la 5000 lei amendă, întrucât în conformitate cu dispozițiunile prevăzute în acest articol, recurentul avea libera exploatare a imobilului său, construit în anii 1920—1923, după cum rezultă din brevetul dela dosar, eliberat de Ministerul Muncii și Ocrotirilor Sociale; că autoritatea comunală din Buzău nu avea căderea să fixeze tarif, conform legii pentru înfrânarea speculei, la hotelul său, acest imobil fiind exceptat dela art. 2 al.

5 din legea speculei, ca unul ce este lăsat la libera exploatare, după art. 16 din legea construcțiilor noi, dispozițiuni cari au rămas în vigoare nefiind abrogate de nici o lege ulterioară.

Având în vedere că în legea pentru încurajarea construcțiilor de clădiri din 20 Iulie 1921 în titlul II se prevede un capitol special intitulat: „*Avantaje fiscale.—Exploatarea liberă a construcțiilor noi*”;

Având în vedere că prin art. 14 de sub acest capitol se proclamă avantajul scutirei de orice impozit către Stat, județ sau comună pe 10 ani, a oricărui imobil urban ce se va construi în termenul și în intervalul anilor 1921—1925, dela data când va deveni locuibil, iar prin art. 16 statul permite libera exploatare a acestor imobile fie că se construiesc din nou, fie că sunt restaurate în urma distrugerilor suferite în timpul războiului;

Considerând că, dacă legiuitorul la Iulie 1921 a stabilit acești avantaje de scutire de orice impozite și a lăsat la libera exploatare imobilele ce se vor construi sau restaura între anii 1921—1925, aceasta nu a făcut-o de cât pornit dintr'un spirit de necesitate socială pentru a înlătura într'o măsură oarecare criza cea gravă de clădiri și în special de locuințe ce a existat și există după război în țara noastră ca și în alte țări;

Că, legiuitorul pornind dela această idee atunci când a inserat în lege cele două avantaje în favoarea proprietarilor constructori spre a-i încuraja să înceapă și să termine clădiri, nu a căutat să facă nici o distincțiune între imobile ce s'a referit în general la orice fel de construcțiune fie ea casă de locuit, fie prăvălie, fie hotel etc., căci dacă ar fi înțeles să dea aceste avantaje numai la o anumită categorie de construcții, atunci, de sigur, că ar fi spus-o clar în lege, specificând cari sunt acele construcțiuni avantajate, ceea ce nu s'a făcut.

Considerând, însă, că prin art. al. 5 din legea pentru înfrânarea și reprimarea speculei ilicite se dispune că comisiunile comunale și comisiunile interimare să fixeze tarife pentru transporturi, hoteluri, hanuri, restaurante, etc. fără să se facă vre-o distincțiune sau excepțiune oarecare, iar prin art. 9 se sancționează depășirea acestor tarife cu amendă sau închisoare.

Considerând iarăși că prin art. 41 al acestei legi se declară abrogate numai legile, decretulegi, regulamentele și ordonanțele referitoare la înfrânarea speculei ilicite ce sunt contrare legii de față, fără să se abroge vre-o altă lege cum ar fi aceea pentru încurajarea construcțiilor de clădiri din 20 Iulie 1921;

Că, așa fiind, art. 16 din legea pentru încurajarea construcțiilor de clădiri care a avut în vedere orice fel de construcție, nefiind abrogat prin nici o altă dispozițiune legală, numai printr'o violare a acestui articol d. judecător de Ocol a putut să spună că imobilul hotel

al recurentului nu se bucură de liberă exploatare și că este supus tarifării în sensul art. 2 al. 5 din legea pentru înfrânarea și reprimarea speculei ilicite;

Că, Țară a mai discuta și al doilea motiv de recurs Tribunalul urmează a casa cartea de judecată a d-lui judecător al Ocolului Urban Buzău și în fond constatându-se că prețurile stabilite de proprietarul recurent la camerele din hotel, prin tariful atașat la dosar, constituiesc un mijloc de exploatare al imobilului său, ceea ce îi era permis de lege, și întrucât recurentul nu a contravenit la dispozițiunile art. 2 al. 5 din legea pentru înfrânarea speculei ilicite, și anume că a depășit tariful fixat de Comisia interimară Buzău ce i l'a impus prin ordonanță, fără nici o cădere, îl achită de orice penalitate.

Pentru aceste motive, redactate de d. judecător de ședință Const. I. Ionescu, admite recursul și casează, etc.

Semnați: *M. Nacian, Const. Ionescu*

VIRGIL BENIȘACHE

O veste tristă ne-a surprins în cursul acestei săptămâni în chipul cel mai dureros.

Virgil Benișache, unul din avocații cei mai cu vază ai Galațului, decanul corpului din localitate, a încetat subit din viață în dimineața zilei de 6 Iulie. Am fost cu atât mai penibil impresionat de acest eveniment neașteptat, cu cât cu o zi înainte primisem dela dânsul o scrisoare în care își arăta regretul că revistele de drept nu dau destulă atenție deciziilor Curței de Galați, care mai înainte erau cele mai căutate trecând înaintea tuturor. El ne promitea colaborarea sa în ce privește lucrările acestei Curți, unde chestiunile de drept desbătute sunt frecvente, interesante și variate.

Cât de deșarte sunt străduințele omului!

Dispariția lui Virgil Benișache este o pierdere simțitoare nu numai pentru baroul de Covurlui, dar și pentru întreaga lume juridică, căci notorietatea de care s'a bucurat el, a câștigat-o atât ca avocat prin talentul și succesele lui la bară, cât și ca publicist prin lucrările sale juridice apărute în volume și în revistele de drept. Din scrierile rămase dela dânsul, acelea care s'an remarcate mai mult sunt din ramura dreptului comercial, materie pe care a tratat-o ea profesor și își făcuse o specialitate. În deosebi putem cita o monografie asupra Cambiei și Cursul de drept comercial, cuprinzând un studiu comparativ cu legislația comercială italiană, călăuza legiuitorului român.

În ramura dreptului public a scris un tratat de drept administrativ și o monografie „România administrativă”.

În această tristă împrejurare, nu ne rămâne decât a uni regretele noastre cu ale numeroșilor colegi și confrăți cari deplâng sincer și unanim pierderea acestui om de știință și colaborator prețios, ce a fost Virgil Benișache.